



Xu hướng mua bán và sáp nhập ngân hàng ở Việt Nam

ĐẶNG THỊ QUỲNH ANH

Trong bối cảnh khủng hoảng tài chính đang lan rộng trên thế giới, làn sóng sáp nhập ngân hàng đã và đang diễn ra mạnh mẽ, các ngân hàng thương mại (NHTM) ở Việt Nam cũng không đứng ngoài xu thế đó.

Sáp nhập (Merge) là sự kết hợp của hai hay nhiều công ty để tạo thành một công ty duy nhất có quy mô lớn hơn. Kết quả của việc sáp nhập là một công ty sống sót (giữ được tên và đặc thù) công ty còn lại

ngừng tồn tại như một tổ chức riêng biệt. Trường hợp cả hai công ty đều ngưng hoạt động và một công ty mới ra đời từ thương vụ sáp nhập gọi là hợp nhất (consolidation). Mua lại (Acquisition) là hành động mua lại cổ phiếu hoặc tài sản một công ty để trở thành chủ sở hữu. Công ty mua lại gọi là công ty đi mua (acquirer), công ty được mua lại gọi là công ty mục tiêu (target). Trong trường hợp mua lại thì công ty mục tiêu trở thành tài sản thuộc quyền

sở hữu của công ty mua lại.

Có nhiều động cơ thúc đẩy hoạt động sáp nhập và mua lại như: Tối đa hóa tài sản của cổ đông (tăng giá trị cổ phiếu) hay tăng cường lợi ích của các khoản thu nhập sau khi sáp nhập; Tối đa hóa lợi ích của nhà quản lý. Trong những động cơ này có động cơ giải cứu các ngân hàng tránh khỏi sự sụp đổ. NHTÚ và các cơ quan pháp luật các nước thường khuyến khích điều này vì đây là phương pháp để bảo vệ khoản

Danh mục các ngân hàng có quy mô vốn điều lệ dưới 1.000 tỷ đồng

Stt	Tên ngân hàng	Số đăng ký Ngày cấp	Vốn điều lệ	Địa chỉ trụ sở chính	Số lượng CN và SGD
1.	Mỹ Xuyên	0022/NH-GP ngày 12/09/1992	500 tỷ đồng	248,Trần Hưng Đạo-Phường Mỹ Xuyên-Thị xã Long Xuyên- Tỉnh An Giang	2
2.	Gia Định (Gia Định Commercial Joint Stock Bank)	0025/NHGP ngày 22/08/1992	500 tỷ đồng	135 Phan Đăng Lưu, Q. Phú Nhuận, TPHCM	7
3.	Kiên Long (Kien Long Commercial Joint Stock Bank)	0054/NH-GP ngày 18/09/1995	580 tỷ đồng	44 Phạm Hồng Thái – P.Vinh Thanh Văn-TX Rạch giá-Tỉnh Kiên Giang	10
4.	Thái Bình Dương (Pacific Commercial Joint Stock Bank)	0028/NHGP ngày 22/08/1993	566 tỷ đồng	340 Hoàng Văn Thụ, Q.Tân Bình, TPHCM	5
5.	Việt Nam Thương tín (Viet Nam thương tín Commercial Joint Stock Bank)	2399/QĐ-NHNN ngày 15/12/2006	500 tỷ đồng	35 Trần Hưng Đạo, TX Sóc Trăng, tỉnh Sóc Trăng	1
6.	Xăng dầu Petrolimex (Petrolimex Group Commercial Joint Stock Bank)	0045/NH-GP ngày 13/11/1993	500 tỷ đồng	132-134 Nguyễn Huệ, Thị xã Cao Lãnh-Tỉnh Đồng Tháp	4
7.	Đại Tín(Great Trust Commercial Joint Stock Bank)	0047/NH-GP ngày 29/12/1993	504 tỷ đồng	Xã Long Hoà-Huyện Cần Đước-Tỉnh Long An	2
8.	Đại Á (Great Asia Commercial Joint Stock Bank)	0036/NH-GP ngày 23/09/1993	500 tỷ đồng	56-58 Đường Cách mạng tháng 8-Thành phố Biên Hoà-Tỉnh Đồng Nai	6
9.	Đệ Nhất (First Joint Stock Commercial Bank)	0033/NHGP ngày 27/04/1992	609 tỷ đồng	715 Trần Hưng Đạo, Q5, TPHCM	3

(Nguồn: Ngân hàng nhà nước Việt Nam)

dự trữ bảo hiểm tiền gửi và tránh cho việc phục vụ khách hàng bị gián đoạn khi ngân hàng (NH) có nguy cơ phá sản.

Bên cạnh đó, sáp nhập còn là nhu cầu tự thân của một số ngân hàng nhằm củng cố địa vị trên thị trường. Số khác được thúc đẩy bởi mục tiêu tiết kiệm chi phí, nâng cao hiệu quả hoạt động (sáp nhập tốn ít chi phí hơn thành lập NH hay chi nhánh mới). Một số NH tiến hành hợp nhất để xâm nhập thị trường mới, mở rộng hoạt động NH... Vì vậy, hoạt động sáp nhập và mua lại NH là một trong những biện pháp để các quốc gia xây dựng một hệ thống tài chính bền vững hơn, có khả năng cạnh tranh cao hơn.

Tính đến nay, Việt Nam có 85 NH, trong đó có 6 NHTM Quốc doanh, 37 NHTMCP, 34 chi nhánh NH nước ngoài và 5 NH liên doanh và 3 NH 100% vốn đầu tư nước ngoài. Số lượng NH như vậy so với số dân hơn 85 triệu người thì không phải là nhiều, nhưng quy mô của các

NH thì lại quá nhỏ bé, không có ngân hàng nào có vốn điều lệ trên 1 tỷ USD.

Thời điểm thực hiện Nghị định 141/2006/NĐ-CP về danh mục mức vốn pháp định của các tổ chức tín dụng do Chính phủ ban hành, đối với NHTM (NHTM) cổ phần đã liệt kê. Theo nghị định này mức vốn pháp định áp dụng cho đến 31/12/2008 đối với các NHTM cổ phần là 1.000 tỷ đồng và đến ngày 31/12/2010 là 3.000 tỷ đồng. Tuy nhiên, cho đến nay, theo thống kê của NHNN vẫn còn tới 9 NHTM cổ phần có vốn điều lệ dưới 1.000 tỷ đồng và tổng số vốn mà các ngân hàng này cần bổ sung trong 1 tháng nữa là khoảng 5.000 tỷ đồng và tính đến 31/12/2010 tổng số vốn mà các ngân hàng phải bổ sung là gần 50.000 tỷ đồng!

Năng lực tài chính hạn chế đã khiến các ngân hàng nội địa, đặc biệt là các NHTM cổ phần quy mô nhỏ gặp nhiều khó khăn trong cạnh

tranh vì quy mô hoạt động ngày càng gia tăng cùng với các khoản cho vay lớn chỉ có những NH có vốn chủ sở hữu lớn mới có thể đáp ứng yêu cầu. Quy mô nhỏ đang khiến một số NH Việt Nam phải đương đầu với nhiều rủi ro, khó tạo ra và duy trì niềm tin của công chúng... Đó là chưa kể bản thân NH khó khăn trong việc nâng cao trình độ công nghệ (kể cả công nghệ quản trị tiên tiến), cạnh tranh dịch vụ NH hiện đại, thu hút nhân lực giỏi, mở rộng mạng lưới chi nhánh...

Trong điều kiện kinh tế khó khăn như hiện nay, đặc biệt là diễn biến của thị trường chứng khoán trở sụt thất thường thì việc phát hành cổ phiếu để huy động vốn, đặc biệt là nguồn vốn lớn hàng ngàn tỷ đồng là điều không dễ dàng. Các nguồn vốn đầu tư từ các tập đoàn, tổng công ty nhà nước vào lĩnh vực tài chính ngân hàng đã bị hạn chế, trong khi các nhà đầu tư trong nước, các quỹ đầu tư nước ngoài hiện nay đều thiếu mặn mà với chứng khoán trong nước. Vì vậy, để đứng vững trong cạnh tranh, nâng cao năng lực tài chính các ngân hàng không thể chỉ trông chờ vào việc phát hành chứng khoán để tăng vốn.

Theo lộ trình cam kết với WTO, kể từ ngày 1.4.2007, các NH 100% vốn ngoại sẽ được phép thành lập và hoạt động tại thị trường tài chính Việt Nam. Và đến năm 2010, các NH nước ngoài hoạt động tại VN sẽ được đối xử bình đẳng như các NH trong nước. Tính đến thời điểm này đã có 3 ngân hàng 100% vốn đầu tư nước ngoài được thành lập tại Việt Nam đó là: HSBC, Standard Chattered Bank và ANZ, cho thấy sự cạnh tranh giữa các ngân hàng trong nước và ngân hàng ngoại sẽ ngày càng trở nên khốc liệt hơn.

Nếu như không có sự chuyển biến mạnh mẽ về quy mô vốn, công nghệ, năng lực quản trị, số lượng sản phẩm cung ứng ... thì các ngân hàng nội sẽ có nguy cơ thua ngay trên sân nhà

Trước thực trạng trên, xu hướng mua lại và sáp nhập NH là điều tất yếu sẽ xảy ra tại Việt Nam với quy mô và số lượng các vụ sáp nhập ngày càng gia tăng mạnh mẽ. Hiện đang có hai xu hướng mà các NH trong nước đang lựa chọn: một là chọn các ngân hàng ngoại làm đối tác chiến lược và hai là các ngân hàng nội tự tìm đến và hợp tác với nhau.

Khi lựa chọn đối tác chiến lược là các ngân hàng ngoại sẽ giúp cho các ngân hàng trong nước tận dụng được kinh nghiệm quản lý, lợi thế về thương hiệu... Vì vậy, trong thời gian qua, chúng ta đã chứng kiến rất nhiều hoạt động hợp tác kinh doanh giữa các ngân hàng trong nước và các ngân hàng nước ngoài như sự hợp tác của HSBC và Techcombank, Habubank và Deutsche Bank, ANZ và Sacombank, Standard Chartered Bank và ACB...

Tuy nhiên, dưới tác động của khủng hoảng tài chính, các tên tuổi lớn như Goldman Sachs, Citibank, Morgan Stanley... đang gặp khó khăn về tình hình tài chính và phải chuyển đổi mô hình hoạt động. Trước tình hình đó, việc tìm được đối tác chiến lược có tình hình tài chính tốt không phải là điều dễ dàng đối với các ngân hàng trong nước. Chính vì vậy mà hiện nay các ngân hàng nội đã và đang có xu hướng tìm đến nhau để cùng hợp tác, nâng cao năng lực cạnh tranh. Thực tế, tại Việt Nam đã có nhiều vụ sáp nhập, hợp nhất ngân hàng, chẳng hạn như NHTM cổ phần nông thôn Tây Đô (TP. Cần Thơ) sáp nhập vào NHTM cổ phần Phương Đông (TP. HCM). NHTM cổ phần Phương Nam sáp nhập với NHTM cổ phần Châu Phú (An Giang), NHTM cổ phần Đông Á mua lại NHTM cổ phần Tứ giác Long Xuyên, NHTM cổ phần Thương Tín sáp nhập với NHTM cổ phần Thạnh Thắng - Cần Thơ. NHTM cổ phần nông thôn Tân Hiệp (Kiên Giang) sáp nhập với NHM Cổ phần Đông Á (TP.HCM)...

Có thể thấy rằng các vụ sáp nhập trên hầu hết diễn ra giữa một NHTM cổ phần nông thôn và một NHTM cổ phần đô thị. Tuy nhiên, xu hướng sắp tới cho các vụ sáp nhập ngân hàng ở Việt Nam sẽ là các NHTM cổ phần đô thị sáp nhập với nhau, đồng thời không loại trừ việc các NHTM quốc doanh sẽ mua lại các NHTM cổ phần quy mô nhỏ.

Ở Việt Nam hiện nay hoạt động mua bán và sáp nhập

được quy định ở luật Doanh nghiệp, luật cạnh tranh và rải rác ở một số văn bản pháp quy khác. Nhưng vẫn chưa có một văn bản pháp lý nào hướng dẫn chi tiết cho hoạt động mua bán và sáp nhập trong lĩnh vực ngân hàng. Chính vì vậy, trong thời gian tới kiến nghị chính phủ ban hành nghị định về mua bán và sáp nhập doanh nghiệp để tạo khung pháp lý hoàn chỉnh cho hoạt động này. Đặc biệt NHNN cần gấp rút ban hành quy trình mua bán và sáp nhập đối với ngành ngân hàng, chế độ kế toán sau sáp nhập, chế độ đối với người lao động... để giúp cho hoạt động sáp nhập và mua bán ngân hàng diễn ra mạnh mẽ hơn.

Thêm vào đó, để một thương vụ mua bán và sáp nhập thành công cần phải có các tổ chức môi giới, tư vấn chuyên nghiệp, cung cấp thông tin, tư vấn xác định giá trị mua bán, đảm bảo quyền và lợi ích cho các bên tham gia.

Chắc chắn giao dịch mua bán và sáp nhập trong ngành ngân hàng sẽ sôi nổi hơn trong thời gian tới, đặc biệt là khi Việt Nam mở cửa hoàn toàn thị trường tài chính vào năm 2010. Đây cũng là xu hướng phát triển tất yếu cho các NHTM trong nước nếu muốn gia tăng quy mô và năng lực cạnh tranh trên trường quốc tế ■

Tài liệu tham khảo

- Báo cáo Hoạt động mua bán và sáp nhập doanh nghiệp của Công ty cổ phần chứng khoán Sen vàng.
- Thấu tóm, hợp nhất từ khía cạnh quản trị công ty: lý luận, kinh nghiệm quốc tế và thực tiễn Việt Nam – Lưu Minh Đức, Nguyễn Đình Cung
- Website: www.sbv.gov.vn, www.vneconomy.vn, www.bsc.com.vn, www.dddn.com, www.saga.vn

